

²⁶⁾ Vgl. Sigmund Jampel, *Das Buch Esther auf seine Geschichtlichkeit kritisch untersucht*, Frankfurt am Main 1907, M. Wolff, Is het boek Esther historie of fictie? *Theol. Tijdschrift* 1916, bldz. 75—120. Beide steunen vooral ook op de resultaten der opgravingen welke door eene Fransche expeditie in Susa zijn verricht, en die de historische getrouwheid van het boek Esther tot in de kleinste details bevestigen, M. Dieulafoy, *L'acropole de Suse*, Paris 1893. Gedeeltelijke historiciteit wordt aangenomen door Böhl, *Het Oude Testament*, bldz. 101; terwijl ook Sellin, *Einleitung*², bldz. 141 althans van een historische kern uitgaat.

²⁷⁾ Als fabel heet de geschiedenis van Jona de strekking te hebben om het na-exilische particularisme der Joden te bestrijden. Dit is de opvatting van de meesten. De allegorische uitlegging daarentegen (van Kleinert, Cheyne, G. A. Smith en laatstelijk nog Barton, *The Religion of Israel*, bldz. 238 v.) is deze dat de „duif“ (= Jona) Israël van God eene missie had ontvangen onder de volken maar, onwillig deze te volbrengen, tot straf daarvoor werd verzwolgen in de Babylonische ballingschap, doch daarin wonderlijk werd bewaard, en weder verlost om hare zending alsnog te volbrengen, toen echter toornig werd omdat de heidenen zich bekeerden en door God werden gespaard.

²⁸⁾ Vgl. Sellin, *Einleitung*², bldz. 107, Caspari, *Die israelitischen Propheten*, Leipzig 1914, bldz. 48. Zelfs de „walvisch“ heeft zijn verdediger gevonden in G. Macloskie, *Bibliotheca Sacra* 1915, bldz. 334—338.

²⁹⁾ Reeds Klostermann was op dezen weg voorgegaan, *Der Pentateuch*, Leipzig 1893. Gelijktijdig en onafhankelijk van elkaar zetten deze kritiek der Pentateuchkritiek voort Lepsius, Dahse, Redpath en Wiener omstreeks 1903. Door het optreden van Eerdmans begon ze meer de aandacht te trekken. In 1912 gaf Dahse uit *Textkritische Materialien zur Hexateuchfrage*, waarin hij zijne kritiek op zeer breeden grondslag ontwikkelde, en daardoor is de kwestie eene brandende geworden.

³⁰⁾ In zijne *Alttestamentliche Studien*, uitgegeven bij Töpelmann te Giessen: I Die Komposition der Genesis 1908, II Die Vorgeschichte Israels, 1908, III Das Buch Exodus, 1910, IV Das Buch Leviticus, 1912. Voorts verwijs ik ook naar zijn referaat op de Vergadering van Moderne Theologen.

³¹⁾ Vgl. de uitingen van Cox, *Expository Times* XX, bldz. 378, Köberle, *Neue Kirchliche Zeitschrift* 1910, bldz. 378 v. v., Kittel, *Gesch. des Volkes Israel* I³, bldz. 280, Gressmann, *Deutsche Literaturzeitung* 1913, kol. 1225, Löhr, *Die Geisteswissenschaften* 1913, bldz. 266, Sellin, *Neue Kirchliche Zeitschrift* 1913, bldz. 119—148, *Einleitung in das Alte Testament*², bldz. 19, van Ravesteyn, *Theol. Studiën* 1914, bldz. 19, Nathanael Schmidt, *Journal*